

чинниками і головне для пізнання та забезпечення суттєвого покращення якості людини.

Хоча факти підтверджують людський капітал як рушій зростання, Світовий банк стверджує, що інвестиції в людський капітал занадто низькі в країнах з низьким та середнім рівнем доходу. Значна частина інвестицій Світового банку зосереджена на фізичному, а не на людському капіталі. Лише 1,5% від пільгових грантів Світового банку Асоціації міжнародного розвитку припадає на охорону здоров'я, а 1,9 % – на освіту. У міру того, як країни переходять до запозичень у непільгових рамках Міжнародного банку реконструкції та розвитку, частки в галузі охорони здоров'я зростають до 4,2 % та до 5,2 % для освіти [3]. Зосередження уваги на нарощуванні матеріальних цінностей також може бути зумовлене часовими горизонтами; такі проекти можуть принести прибуток раніше, ніж інвестування в охорону здоров'я дітей та освіту, і політичний процес у багатьох країнах може винагородити короткочасну віддачу.

Список використаних джерел:

1. Турило А. М., Короленко Р. В. Визначення сутності економічної категорії «людський капітал працівника підприємства». Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал. Київ, 2014. No7. С. 52–56.
2. Турило А. М., Короленко Р. В. Основи формування стратегії управління людським капіталом працівника підприємства. Економічний форум. Луцьк, 2014. No 3. С. 208–214.
3. World Bank. Global reach map: global all projects. URL: <http://maps.worldbank.org/p2e/mcmap/index.html>.

РИЗИКИ ВТРАТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В СТРАТЕГІЧНОМУ АСПЕКТІ

Кіріллов К.С.

Науковий керівник – Новікова М.М., д-р екон. наук, професор

Будівельні підприємства наразі змушені функціонувати в умовах жорсткого конкурентного середовища та необхідності подолання негативних наслідків світової фінансової кризи, що проявляється у значному рості інфляції, другої хвилі агресивної світової пандемії Covid-19, втраті кваліфікованих працівників будівельної галузі, зниження доходів населення тощо. У такій ситуації потреба в управлінні ризиками будівельного підприємства відчувається особливо гостро. Основою для прийняття рішень є кількісні та якісні дані про очікуваний ризик підприємства [1]. У цьому контексті не викликає сумніву актуальність питання прогнозування ризику втрати конкурентоспроможності буді-

вельного підприємства. Необхідно ще на етапі прийняття управлінських рішень виявляти та оцінювати стратегічні ризики діяльності будівельного підприємства, що дозволяє аналізувати їх в довгостроковому періоді, беручи до уваги накопичений ризик за попередні періоди. Таким чином, під дією факторів ризику можна врахувати не тільки втрати, а й спричинений ними виграш [2; 3].

Тож при прогнозуванні ризиків діяльності будівельного підприємства цікавим є їх стратегічне значення. До основних етапів прогнозування ризику діяльності будівельного підприємства слід відносити такі.

Перший етап передбачає прогнозування стратегічного ризику діяльності підприємства з урахуванням факторів, що на нього впливають. Для цього, використовуючи методи кореляційно-регресійного аналізу, слід побудувати моделі залежності Y величин (тактичного та стратегічного ризиків) від $X_1, X_2 \dots X_n$ величин (зовнішніх і внутрішніх факторів).

Варто відмітити, що порівняння значення стратегічного ризику діяльності будівельного підприємства, середній строк операційного циклу якого становить, наприклад, 1,5 та 4 роки, буде не зовсім коректним. Логічно також припустити, що фактори, які впливають на стратегічний ризик, для таких підприємств можуть відрізнятися. З огляду на це необхідно будувати окремі моделі залежності стратегічного ризику діяльності будівельного підприємства від зовнішніх та внутрішніх факторів із середнім строком операційного циклу: до 2 років, від 2 до 4 років; понад 4 років.

Крім того, аналізуючи зовнішнє середовище функціонування будівельного підприємства, особливу увагу необхідно звернути на його спеціалізацію (наприклад, промислове будівництво).

Другим етапом є побудова кривої розподілу ймовірності виникнення певного рівня втрат (крива ризику) або кривої розподілу ймовірності одержання певного рівня прибутку понад запланований (крива виграшу) для будівельного підприємства.

На третьому етапі здійснюється корегування значення стратегічного ризику діяльності підприємства із використанням моделей залежностей, отриманих на першому етапі прогнозування, на ймовірність їх настання, обчислену за допомогою кривих, побудованих на другому етапі прогнозування.

Останній, четвертий етап передбачає визначення зони ризику для вже скорегованого значення стратегічного ризику [2].

Враховуючи вищевикладене, прогнозування ризику втрати конкурентоспроможності будівельного підприємства являє собою оцінку

майбутнього значення стратегічного ризику діяльності, яка базується на використанні кривої розподілу ймовірності виникнення певного рівня втрат (крива ризику) або кривої розподілу ймовірності одержання певного рівня прибутку понад запланований (крива виграшу) і моделей залежності стратегічного ризику діяльності будівельного підприємства від зовнішніх та внутрішніх факторів.

- Бабаєв В. М. Основні принципи вдосконалення поведінкового ризик-менеджменту / В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, А. В. Діоба // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6 (156). – С. 322–328.

- Турко М. О. Підхід до оцінки ризику діяльності будівельного підприємства / М. О. Турко // Економічний форум : науковий журнал. – Луцьк : Луцький національний технічний університет, 2012. – № 3. – с. 333–342.

- Лук'янова В.В. Діагностика ризику діяльності підприємства: [монографія] / В.В. Лук'янова. – Хмельницький, ПП. Ковальський В.В. – 2007. – 312 с.

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ТЕПЛОЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ

Самойленко В.В.

Науковий керівник – Новікова М.М., д-р екон. наук, професор

Беззбитковий режим функціонування при забезпеченні стандартів якості надання послуг є основною метою розвитку багатьох підприємств теплоенергетичного господарства України. Розвиток підприємств теплоенергетичного господарства неможливий без вирішення проблем енергозбереження і раціонального використання ресурсів.

Пріоритетним напрямом програми енергозбереження є підвищення ефективності виробництва і споживання паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) на основі впровадження апробованих і сертифікованих технічних засобів і технологій, модернізації джерел тепла, системи розподілу і транспортування теплової енергії, впровадження енергозберігаючих технологій з метою зниження споживання ПЕР і створення системи обліку ресурсів, максимально наближених до споживача, що дозволяють чітко визначити об'єм споживання та рівень втрат по всьому технологічному ланцюжку від виробника до споживача.

Енергозбереження забезпечується в процесі вдосконалення взаємовідносин між підприємствами, що займаються ресурсозбереженням, як постачальниками послуг, і їх споживачами - населенням, а також при підвищенні ефективності діючого організаційно-економічного механізму, який дозволяє стимулювати роботу по енергозбереженню, і надає можливість використовувати